

ЦИЛЕНА:

За Црну Гору на годину 4 круна, на по године 4 круне.
За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 12 кр. на по године 6 круна.

За све остале земље годишње 20 франка у злату, на по године 10 франка у злату.

Преплата се прима само у годишњим и полугод. роковима.

Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Преплата се плаћа поштанском упутницом, свом и посредно администрацији „Глас Црногораца“ на Цетиње, а коме је наручије, г. Вељу Рамадановићу, К. Ц. агенту у Нотор.

Доплата се плаћа Уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара.

Власник: Државна Штампарија

Излази суботом

Одговорни уредник: Филип Јерговић.

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела, по саслушању Нашег Министарског Савјета, а на основу чл. 59. Устава, чл. 9. Закона о привременом пословном реду у Народној Скупштини и чл. 54. Закона о изборима народнијех посланика, ријешили смо и рјешавамо:

Пошто је Народна Скупштина, сазвана у редован сазив за 1907. годину, у својој II сједници од 16. новембра 1907. године одлучила:

да се избори народнијех посланика за варош Цетиње и капетанију величку огласе неважећи, а нареду нови избори за то: 1.) што је посланик за варош Цетиње д-р Лазар Томановић, председник Министарског Савјета, изабрат за посланика и у капетанији бањанској, те га је Скупштина, пошто се није хтио изјаснити којег се избора прима, а на основу чл. 54. Закона о изборима народнијех посланика, огласила за посланика капетаније бањанске;

2.) што је посланик за капетанију величку војвода Лакић Војводић, министар унутрашњих дјела, изабрат за посланика и у капетанији андријевичкој, те га је Скупштина, пошто се није хтио изјаснити којег се избора прима, а на основу чл. 54. Закона изборима народнијех посланика, огласила за посланика капетаније андријевичке,

наредити:

да се на дан 16. децембра 1907. године изврше нови избори за варош Цетиње и капетанију величку, а за четворогодишњу скупштинску периоду: 1907., 1908., 1909. и 1910. годину.

Наш Министар Унутрашњих Дјела нека изврши овај указ.

Цетиње, 16. новембра 1907. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,
В. Лакић Војводић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела постављамо:

у контролном одсјелу Поштанско-Телеграфског
Одјељења:

за контролора у рангу поштар-телеграфисте треће класе Миљана Вуисића, досадашњег поштар-телеграфисту исте класе цетињске поштанско-телеграфске станице, по потреби службе;

у пристанској поштанско-телеграфској станици:

за поштар-телеграфисту треће класе и вршиоца дужности управника Богдана Бацановића, досадашњег поштар-телеграфисту исте класе и вршиоца дужности управника андријевичке поштанско-телеграфске станице, по потреби службе;

у подгоричкој поштанско-телеграфској станици:

за поштар-телеграфисту четврте класе Миљана Лазовића, досадашњег поштар-телеграфисту исте класе пристанске поштанско-телеграфске станице, по молби;

у андријевичкој поштанско-телеграфској станици:

за поштар-телеграфисту четврте класе и вршиоца дужности управника Љуба Војводића, досадашњег поштар-телеграфисту исте класе цетињске поштанско-телеграфске станице, по молби.

Наш Министар Унутрашњих Дјела нека изврши овај указ.

Цетиње, 20. новембра 1907. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,
В. Лакић Војводић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела постављамо:

у цетињској поштанско-телеграфској станици:

за поштар-телеграфисте четврте класе: Филипа Пејовића и Богдана Ђурашковића. Наш Министар Унутрашњих дјела нека изврши овај указ.

Цетиње, 23. новембра 1907. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,

В. Лакић Војводић с. р.

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела, а по саслушању Нашег Министарског Савјета, ријешили смо и рјешавамо:

да се Владимир Љепава, писар друге класе поштанско-телеграфског одјељења, на основу члана 49. Закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе у интересу исте.

Наш Министар Унутрашњих Дјела нека изврши овај указ.

Цетиње, 20. новембра 1907. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,
В. Лакић Војводић с. р.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

ЗАПИСНИК III. РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ
ЦРНОГОРСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
држане 17. новембра 1907. год.

Председавао председник

Лабуд Гојнић,

секретар

Мил. Татар

Почетак у 9 сати прије подне.
За министарским столом сви чланови књ. владе.

Председник отвара III. редовну сједницу Народне Скупштине.

Секретар Поповић чита записник I и II редовне сједнице, који се примају. Послије чита брзојавне честитке упућене Народној Скупштини, а затим чита молбе и жалбе, и то: Радоша Н. Мијатовића, из Присоје; и официра Зека Ш. Врбице, из Његуша.

Прије прелаза на дневни ред положили су заклетву посланици: Др. Л. Томановић и бригадири: Б. Бошковић и В. Лазовић.

Председник објављује, да су одсјеси у смислу чл. 20. и 25. пословника изабрали себи председнике, секретаре и појединог члана у одбору за молбе и жалбе, и то:

I одсјек: председника, Мирка Мијушковића; секретара, Саву Драговића и члана у одбору за молбе и жалбе Јована Мемедовића;

II одсјек: председника, Риста Поповића; секретара, попа Станка Булатовића и члана у одбору за молбе и жалбе попа Шћепана Мартиновића; и

III одсјек: председника, Живка Драговића; секретара, попа Душана Петровића и члана у одбору за молбе и жалбе Гавра Протића.

Прелази се на дневни ред.
Извјестилац чита извјештај верификационог одбора о оспореном мандату посланика Милисаву Пејовића за изборну капетанију жупску.

Потпредседник Николић тврди, да је капетан жупски нудио предлагаче кандидата Вујиновића са кандидатском листом, али је они нијесу хтели тада примити, већ су се доцније јавили за листу, када их овај није имао, те је против-кандидат прибавио листу од капета-

на луковског и поднио је на потврду обласном суду у Никшићу, коју му је суд као неисправну одбио. Напомиње, да је верификациони одбор требао да прибави судско рјешење.

Извјестилац вели, да је верификациони одбор преко Министарства унутрашњих дјела тражио односне списе, али их није добио, те је и без њих своје извјешће поднио.

Нико Татар каже, да је према изјави потпредседника Николића, као вршиоца дужности председника обласног суда у Никшићу, процедура проведена законито, па предлаже да се мандат оснажи.

Саво Вулетић вели, да се скупштинска одлука не смије заснивати на исказима појединих говорника, већ треба сачекати односне списе и према њима своју одлуку донијети, како се не би о закон огријешили. Ово, вели, у толико прије треба учинити, што се проносе гласови о пресији и неправилностима при изборима.

Потпредседник објашњава се са Вулетићем, указујући на неке наводе свога ранијег говора.

Ђуро Дреџун за то је, да се мандат оснажи.

Поп Ђорђе Милановић истиче, како је закон о изборима комплициран и неподесан за наше савремене потребе и прилике, те се све његове формалности и нијесу могле у почетку у свему примјенити, па предлаже, да се мандат оснажи.

Министар Пламенац напомиње, да верификациони одбор поред осталих жалба, поднених противу појединих избора, није добио ниједну, у којој би се говорило, да се ма коме пресија чинила од стране власти.

Саво Вулетић враћа се на неке наводе свога ранијег говора, а затим указује на претрес оспораваног мандата посланика љешанског, као и на то, да околност, што је закон о изборима, по истицању неких говорника, комплициран, иде у прилог тужиоца, па је стално за то, да се одложи рјешавање о овом мандату док се списи прибаве, како се Скупштина не би о закон огријешила.

Мирко Мијушковић слаже се са тим, да је закон о изборима доста комплициран и да је исти у првој својој примјени наишао на потешкоће. Надаље набраја кривце, које несумњиво могу утицати на исход избора уопште и повлачити за собом поништење мандата. Наводи да за конкретан случај не налази ниједне такве кривце, него да је потпуно очуван принцип тајног гласања у духу закона о изборима, будући да су била два кандидата, биле двије кутије, и да је кандидат Бојовић од целокупног броја гласача, њих 668 на броју, добио 450 гласова, које би добио и онда, да је и трећег кандидата било, — што значи, да је добио апсолутну већину гласова и тиме је воља народна потпуно изражена, па је мишљења, да се овај мандат оснажи.

Саво Вулетић не слаже се с предговорником, па вели, да је у питању, да ли би сви они, који су за Бојовића гласали, дали за њега гласове и онда, кад би била и трећа кутија.

Обрен Рњез слаже се са оним предговорницима, који су за то, да се мандат уважи.

Мирко Мијушковић противан је Вулетићевој тврдњи, наводећи, да су гласачи знали, да постоје двије кутије те кад не би вољни били дати своје гласове за Бојовића, не би ни долазили да гласају.

Председник ставља на гласање одборски извјештај, који Скупштина одбија, а мандат оснажава.

Извјестилац чита извјештај верификационог одбора о оспореном мандату посланика Јована Пламенаца за изборну капетанију доњо-црмичку.

Мирко Мијушковић као главну чињеницу у овој ствари налази то, што није утврђено, да ли је против-кандидат Клисић поднио листу 22. или 24. септембра капетанском суду на потврду, те, ако би се доказало, да је у подносно 22., а не 24., па му је капетански суд одбио, без сумње, да би се овај мандат морао поништити. Али пошто та околност ни одбору није јасна била, то предлаже, да се образује анкета, која би учинила потребни извјештај, према којему би Скупштина донијела своју коначну одлуку.

Живко Драговић у свом подужем говору излаже како је ствар по овом послу текла.

Министар Пламенац вели, да се обласни суд у Бару огријешило о односну наредбу министра правде и закон о изборима, јер је неправилно потврдио против-кандидатovu листу, коју капетански суд и да му је на вријеме подншена, није смио потврдити на основу чл. 27. закона о изборима. Даље, напомиње, да је верификациони одбор предвидио то, иначе да не би донио онакву одлуку.

Саво Вулетић вели, да се не смије посумњати у извјештај обласног суда све док се не чује противно и ако је исти требао да се предходно извјести од капетанског суда зашто није кандидатску листу Клисићеву потврдио, па предлаже, да овај мандат не треба оснажити све донде, док се потребно ишљеће не учини и чују обије стране.

Министар Вукотић вели, да обласни суд није смио кандидатску листу Клисићеву потврдити без прописних исправа, јер сам у свом извјештају тврди, да иста није подншена у смислу закона о изборима. Напомиње, да је излишно говорити о овоме предмету и предлаже оснажење мандата.

Мирко Мијушковић примјећује, да би излишно било говорити о овој ствари онда, кад би капетански суд одбио кандидатску листу због њене неисправности, али пошто се из извјешћа види, да је она одбivena само за то, што је подншена на потврду у 10 а не у 8 сати, — то остаје стално при томе, да је потребно извјештај учинити.

Нико Татар вели, да је обласни суд неправилно потврдио против-кандидатску листу, са чим у вези доводи агитацију вршиоца дужности председника барског обласног суда, те је за то, да се овај мандат оснажи.

Митрополит напомиње, да је против-кандидат неправилно поднио листу без прописних исправа и обилазио законом одређено вријеме, па је зато, да се овај мандат оснажи.

Мило Дожић наглашава, да је излишно и даље говорити о оснажењу овог мандата, кад се јасно види, да је противкандидат поднио листу неисправну, а обласни је суд потврдио противно чл. 27. закона о изборима, те је зато, да се овај мандат оснажи.

Председник ставља на гласање одборски извјештај, који Скупштина одбаца, а рјешава да се овај мандат оснажи. Сједница је закључена у 12 сати.

Председник,
Лабуд Гојнић,
Секретар,
Мил. Татар.

ЗАПИСНИК IV. РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ
ЦРНОГОРСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
држане 22. новембра 1907. год.

Председавао председник

Лабуд Гојнић

секретар

Крсто Поповић.

Почетак у 9 сати прије подне.
За министарским столом г. г. министри: Д-р Томановић, Војводић, Вукотић и Пламенац.

Председник отвара IV. редовну сједницу Народне Скупштине.

Секретар Татар чита записник III. редовне сједнице, који Скупштина прима без примједбе.

Секретар Поповић чита брзојавне честитке упућене Народној Скупштини, а затим чита у изводу молбе и жалбе, и то: Дмитра Н. Михаиловића из Пилера, Митра Николића из Никшића, Мила М. Вуковића из Скопља у Старој Србији, Секуле М. Савелића из Мартинаћа и Вучине Р. Павићевића с друштвом из Данилово Града.

Даље чита два указа Књаза — Господара, којима је књ. влада овлашћена, да поднесе Народној Скупштини на претрес и рјешење: пројект закона о војсци и пројект државног буџета за 1908. г. Читање ових указа Скупштина је стојећи саслушала и одавала се са узвицима: Живио!

Прелази се на дневни ред.

Председник позива извјестиоца адресног одбора, да приступи читању нацрта адресе.

Извјестилац Мирко Мијушковић чита нацрт за адресу.

Предсједник објављује, да је свршено читање адресе и да се приступа претресу у начелу.

Мирко Мијушковић као извјестилац износи експозе о нацрту за адресу, напомиње да адреса може бити двојака, или је, вели, парафраза пријестоне бесједе или критички пријеглед владиног рада, изнесеног у пријестонској бесједи.

Да би објаснио ставове у адреси, којим се оцртава значај уставности и парламентарности, износи мијене, кроз које је пролазио наш државни живот од почетка администрације и државне организације у сувременом смислу. Црта опширно како се долазило до државнијех службеника, како су они руковали државнијем пословима, какве су биле пошљедице таквог рада, и како је морала наступити промјена дотадашњег начина, јер су резултати били неповољни. Помиње као неминовну пошљедицу тога, привремену контролу и њен значај за администрацију, која се дотле водила примитивно без довољно пажње и озбиљности.

Прелази на давање Устава и значај тог историјског чина за Црну Гору, шта је шљедовало иза тога, слика подвојености, која узима све јаче димензије од Устава и тој подвојености не даје начелан карактер, него су јој, вели, мотиви у одузетим повластицама и правима онијех људи, који су хтјели да и даље играју улогу повлашћенијех, који се у том циљу удружују с онијем људима, противу којих су вадала радили, које су прије тога у свачему потцењивали, само да изгубљене привилегије поврате. Сад се обраћају народу, одијевају се плаштом народњака, да тијем свој првашњи значај поврате. Жали што је један дио свјесних и школованијех овима послушно као средство, што су се дали обманути и на зло завести, што се нијесу отресли тих најзатученијех конзервативаца и онијех њихових трабаната, па се удружили с онијема, који су им по свему најближи, те би тако могли корисно послужити и народу и држави. Истиче потребу истинске и здраве парламентарности, како ће тек помоћу ње на управу земаљску долазити најбољи синови народни, и да је то пут, којим ваља да иде уставни живот код нас. Завршавајући овај политички дио адресе, напомиње као неминовну потребу потпуног консолидовања у земљи, обраћа пажњу књажа, владе на то објашњујући, како интереси државни и народни императивно захтијевају, да се сви они способни и ваљани елементи треба да удруже, те да заједничким радом поправе оно што је досад урађено, а није било ни од какве користи.

Прелази на дио адресе, који говори о новим законима и измјенама досадашњих, истиче као најужније закон о административној и судској подјели земље, која би се могла извести цијелисно, а да држава не стане скупље, него јевтиније. С тим у вези да се уреде општине на принципу самоуправе, а на племенској основици, најприроднијој за наше прилике. Износи у подужем објашњењу, да се све то не може извести без спремног и способног чиновништва, које треба уредити и коме треба онстанак, сталност и будућност осигурати. Истиче, да је чиновничко питање једно од најзначајнијих питања нашег друштвеног и државног живота, да је оно узрок нашим политичким тразвицама и забунама.

Наглашује важност министарства финансија у државној организацији, каква га задаћа очекује, ако се жели народно благостање подићи, потребу пропорционалног разрезивања државнијех пореза и дажбина, које би тада биле и лакше и сносљивије. Економски преображај у подужем говору истиче као једну од најпотребнијих ствари, наводећи, да докле се год томе не приступи, да је сваки други посао илузоран. Мисли, да у данашњим приликама ми нијесмо у опште кадрови на томе ништа учинили без помоћи страних капитала, које треба тражити и паметно с њима сва предузећа уговорити, као исушење баруштина и Скадарскога Језера, регулација Бојане, наводњавање равница.

Истиче потребу индустрије, у коју би се могли употребити новци, који долазе са стране, а особито новац из Америке, од којих до сад не види никакве трајне и стварне врједности, јер се троши за мануфактурне артикле изван земље, развија се штетан раскош, а за то се цицјет народни, снага његова упропашћује у далеком свијету. Вели даље, да је Књ. Влади дужност да одлажење у Америку и превентивнијем мјерама сведе на што мању мјеру. Износи потребу земљорадничкијех задруга, њихов економски и морални значај за народ. Наводи као велику потребу да би се привреднику стварно помогло, установљење једног хипотекарног завода.

О просвјетном напретку изражава се, да би се пошло и даље у нашој просвјети, треба да га васпитањем руководе

стручно спремни људи, за које ваља створити ако не сталну стручну школу, а оно курс за стручно спремање наставника. Истиче да су потребне привредне и трговачке школе, а за њих треба претходну спрему да да једна средња школа на чисто реалној основи. За нас је доста једна цијела гимназија, било са класичним или реалним обиљежјем.

О војсци и спољној политици нема што више рећи, него је то речено у нацрту за адресу. И ако би о спољној политици имао доста рећи у овим приликама, уздржава се из политичких обзира.

Завршује свој говор о анархистичкој завјери, осуђујући је најодлучније, јер се с тим чином ишло да се наше државно биће уништи, да се наше мученичке тековине упропасте.

Јово Поповић: Мишљења је, да је нацрт адресе сувише идеалан, а идеална адреса не одговара потребама народа. Указује на адресу прошле Народне Скупштине, за коју вели, да је била више идеална, па је у бојазни, да из велике идеалности не изађе разочарање и да народ не разумије нешто друго, што му ми нијесмо кадри дати. Што се тиче унутрашње политике, вели, да Народна Скупштина не може летилично рећи, да се нема потребе измирења са свима елементима, него да треба жељети измирење и заједнички сложен рад за општу корист. Слаже се са нацртом у томе, да је потребно стварање нових закона и усавршавање и исправка постојећих, али за увођење страних капитала ради привредних и индустријских предузећа у земљи вели, да, и ако је пријека потреба то не иде тако лако, како би по нацрту изгледало, јер за то треба гаранција а ове зависе и од политичких прилика у земљи. Нацрт адресе, вели, није рекао ништа о нашој браћи у туђини, а то би требало учинити, и Скупштина би се огријешила о своју дужност, о завјетну мисао Црне Горе, ако то не би учинила.

Министар предсједник Д-р Томановић: Категорички одбија пријекоре Влади, или још више оптужбу, која јој је управљена пасусом у нацрту адресе: „Несумњиво је, да су агитаторски рад поменутих елемената и реакција на то оставили иза себе немилых трагова, те томе треба тражити озбиљна лијека.“ Налази, да је ово права оптужба управљена данашњој Влади, чији је он предсједник, и вели, да јој никако нема мјеста, а још мање имало је мјеста ономе пријекору од стране Скупштинског предсједника на једној од прошлих сједница, гдје је рекао, да је Влада поступила у рукавицама према осумњиченим саучесницима у откритом анархистичком злочину, — кад се зна, каква је ситуација била у земљи када је данашња Влада на управу дошла, као и какве је тешкоће имала да савлада и савладала их у међувремену свога досадашњег рада. Ради примјера за ово указује: на писање опозиционог листа у Никшићу и реакција народа на то — напад на штампарју, на догађај у Подгорици и евентуалне у вези са овим; на провиривање револуције у Грахову; на проношење гласова по земљи и на страни о револуцији у Црној Гори; на полазак и бављење Књаза Господара у иностранство по жељи владе ради Његовог драгоцјеног здравља; на појављивање познате прокламације у Биограду, којом се народ у Црној Гори позива на устанак а под барјаком „Народне странке“ као ина тешкоће око сузбијања те прокламације; даље, на познате догађаје у Дробњацима и Горанском. Реагирање владе на све то, као и у опште на дјеловање незадовољеника, вели, изведено је и преко сваког очекивања, и не зна, да ли се може то двоје сравнити; па да је с тога она и онаква оптужба потпуно неумјесна и да јој се влада није надала јер је није заслужила; тим пријечуди се тој оптужби што је влада споразумно радила са групом посланика из прошлогдишње Скупштине; апелује на Народно Представништво, тражећи да оно на то реагира и изрече о томе свој праведни и непристрасни суд.

Предсједник: (Даје 15 минута одмора.)

(Послије одмора.)

Предсједник: Наставља прекинуту сједницу.

Секретар Поповић чита указ Књаза Господара, којим се овлашћују предсједник Министарског Савета и министар правде, да може поднијети Народној Скупштини на претрес и ријешење законски пројект о суђењу анархистичких злочина. Саслушавају стојећи овај указ. Скупштина се одазвала са усклицима: Живио Господар!

Предсједник наставља прекинути дневни ред.

Поп Крсто Поповић: За такву је адресу која ће бити искрени и отворени израз народних мисли и жеља, а то гледиште заступљено је, вели у овом нацрту, па је у начелу за адресу, каква је у

нацрту поднешена. Наводи, да и адреса као и Пријестона Бесједа у главном се састоји из два дијела, те у нацрту поднешене адресе, и ако у кратко али искрено и отворено изражена је најдубља захвалност оцу наше отаџбине, Господару на поздрав и важности давања устава, циљ којега добро је у нацрту тумачена, кад се каже да се давањем устава није ишло на то да се народна снага цијена и да лични интереси буду повод за диобу у противничке таборе, већ да се с њиме и писмено загарантује оно што је и прије постојало — давање народног мишљења у опште народним пословима.

Сравњује нацрт овогодишње адресе са нацртима адреса прошле Скупштине, и закључује да је нацрт овогодишње адресе прожет истинским демократизмом, док оскудијевају нацрти прошлогдишњих адреса, па вели док адресни одбор у поднешеном нацрту на дуго и широко развија теорију уставности, чега је неизбјегна последица парламентарност, која треба да почива на принципу међусобног поштовања свачијих права и препоручује да се ново код нас прилагођава нашем старом добром, а да се у народни живот уноси од новог само оно што је освједоченим искуством доказано као несумњиво добро, дотле у прошлогдишњим нацртима адресним одмах се пошло у критику и осуду старог доба Црне Горе с једне стране, а с друге опет на перфидно лично нападање ондашњих управљача земље. Не жели се упуштати у осуду оних, који су једно мислили а друго говорили, (од чега ће се многи постићи, а многи се већ и стиде) као ни истичати све појединости из наше тако рећи сокак политике, која се код нас почела водити од Устава, а особито од прошлогдишње Народне Скупштине, чији су мотиви тако јасни да их и мало дијете разумјети може, а свијету то, каже, може можда бити нејасно и Бог зна како може мислити о прогресивности наших данашњих ултра-опозиционара, који се труде да свијету преставе нашу домовину у најцрним бојама, а на жалост неки од њих и толико пошеше далеко да хтједоше Црну Гору да обезглаве, вјековне мученичке тековине да униште и нашу домовину предаду неком као дар, за који би их добро наградио.

Није против принципијелне опозиције, јер бивао сам, вели и биваћу опозиција, али само злоте у пропагирању за добро узвишеног Господара и народа.

Говори о склопу бившег „Клуба Народне странке“ и о моралној вредности елемента, који су га сачињавали и жали што су ти елементи били покријепљени са неколико млађих наших интелегентних људи, који се с првим удружише да би образовали котерију за себично потпомагање, али пошљеди је да се опрости (послије искреног кајања) ако би се искрено покајали и повратили.

Консолидовање у земљи биће, каже, лијек да наши стари феудали, који прољетос замислише онај јединствени „парадокс“ и који чак у стихове отпјеваше да је говорник с друштвом „камарила“ а они демократе, и ако свако зна, којему је имало њихова историја позната, да је њихов демократизам као узвик оне листе, кад је рекла: кисело је грождје.

Примјећује одбору, зашто у нацрту не изложи потребу, да Књаж. Влада изради пројект закона о парох. свјештенству, његовим дужностима и правима, а о томе је и прошла Нар. Скупштина донијела одлуку, што и свјештенство по својој прошлости и садашњости као значајна установа заслужује.

Глас у начелу за адресу а кад буде претрес у појединостима, вели, изјасниће се за измјену за коју буде био.

Саво Вулетич: Као члан Адресног Одбора одбија примједбе упућене нацрту. Вели, да је Министар Предсједник Д-р Томановић рђаво разумио оно, што је Адресни Одбор са цитирањем пасусом — који он напада — у нацрту, хтио рећи, и да то није ништа може бити оптужба, упућена влади, него је са оним ставом само дотакнуто право стање наше унутрашње политике, које говорник опширно претреса, износећи мотиве оних, који посијаше сјеме раздора у прошлој Скупштини, па то послје пренијеше у народ. Вели, да су том коловозе они, који су прије Устава, као „олабрати“ имали у Црној Гори изванредна права, која им је Устав салистио, па су пошли да по примјеру негдашњих европских феудала, помоћу демагоштва добију оно што им је прије Круна давала, називајући се лажним народњацима. Жали, што се један дио млађих интелегентних људи код нас отуђио од оних, чијем је друштву имао припасти, па је отишао да потпомаже ове негдашње дерикоже народне, али се нада да ће се тај дио наше интелигенције кад тад освијестити. Даље, реагира на пребицавање г. Ј. Поповића, да је сувише идеалан онај дио нацрта, који садржи програм економског препорођаја и вели, да је он баш реалан, па и ако се не може остварити за годину двије. Истиче то

као програм свој и својих политичких другова, и вели, да он неће бити за други програм већ за тај тако радикалан. Што се тиче рада Нар. Представништва тражи ту потпуну парламентарност, јер сматра уставност без парламентарности илузорном, и он неће да зна за такву назови уставност. Истом је противу котеријанства, а поштује само принципијелну подјелу у мишљењу. Расправља опширно како и зашто треба извести консолидовање у земљи; треба, вели, пригрлити оне, који су завели и били на страни путници, јер ако их пригрлимо, утицај оних, који су их завели, биће немогућ, а у противном случају пријетила би опасност земљи од неслоге међу људима, који су на силу Бога постали тобожњи политичари, зеведени агитацијама несолидних људи, који су их хтјели завести не на основу каквих политичких принципа већ у себичне сврхе. Држи, да је за спољну политику доста речено у нацрту кад је одбор у томе парафразирао оно што је у Пријестонској Бесједи о спољној политици речено. Изјављује на свршетку, да би требало Скупштину да усвоји нацрт Адресе у начелу, а наравно и у појединостима, изузев, ако би се гдје год стилизација незнатно измјенила. Противу других каквих измјена устаје, вели, најодлучније.

Министар Пламенац примјећује неким предговорницима, да се заносе у идеалима, за које је и он као млад човек, али то не води користи и потребама нашег народа. Приговора Вулетичу односно напада на владу са оним ставом *о немилых траговима* и вели да се томе није надао ни од другог а камо ли од њега, којега је влада, коју он данас напада, у сваком тренутку позивала да јој буде од помоћи у тешкој ситуацији у земљи, као што је позивала и свакога онога, на кога је рачунала да патриотски осјећа за домовину, јер да се радило о спасавању отаџбине и да је то реакција било за спасавање нашег бића државног. И Јован Пламенац и појединци ништа су били, вели, само да се спасе част и домовина наша. Даље вели, да је влада с правом очекивала од Вулетича и другова му да ће се они друкчије изгорити а не на овај начин да се може и овако и онако тумачити владин рад, јер онај пасус у нацрту не може се друкче разумјети него тако, да је владин рад оставио немилых трагова у земљи, те ако би остао онакав какав је, значило би да се потврђује писање страних листова, који непријатељски пишу о нама и нашој отаџбини; па тражи да Народно Представништво даде свој суд о томе.

Мирко Мијушковић вели да је Вулетич јасно декларирао, што се са оним пасусом у нацрту хтјело рећи, а чуди се г. министру Пламенцу, кад је казао, да се с тим пасусом окривљује Влада. Полемише са Јовом Поповићем и министром Пламенцем у оном дијелу гдје се приговара нацрту да је идеалан, па вели да нешто може бити идеално, али и остварљиво. Надаље приговара Јову Поповићу да је узео на себе непријатну улогу да говори противу измирења са опозиционим елементом и мисли, да нема човјека у земљи, који не би рад био да су сви елементи ваљани и способни у заједници, то је мотивисао и заступао у ранијем свом говору, а то становитије заступа и сада и за то је, да треба радити свим силама, да се они који су стипајем прилика пошлели странугицом и показују добру вољу на рад за корист домовине, опет пригрле. Замијера Јову Поповићу да се хтио популарисати тим, што је у свом говору примјетио нацрту за адресу, да се овај није дотакао нити се доста изјаснио о нашој браћи ван границе. Вели, да тој примједби нема мјеста, јер ако нацрт не спомиње то у тачки о спољној политици, он га истиче у тачки гдје се говори о војсци и гдје се каже да су Црногорци спремни како ће у своје вријеме одговорити завјетној мисли Србиновој и историском позиву Црне Горе, које Народно Представништво ни за тренутак не смије заборавити.

Саво Вулетич констатира факт, да влада има диспозицију да вјерује да овдје има неко ко је против ње наперен. Вели, да он хоће да критикује. Декларира се поводом примједбе министра Пламенца, да он познаје владин рад, јер да је призивао за сајеговање, те вели да је он заиста пристао прелетос на неку врсту заједничког рада с људима, с којима се у начелу не слаже нити се икад слагао, али је то чинио да би се могао бранити од извјесне најезде и котеријанства, које је хтјело да погази права свих оних, који неће с њом, али да је задржао своја политичка начела од којих неће одступити. Што се тиче његова учешћа у пословима владе, вели, да је бивало да га по који министар заисто пита као друге му другове, али да то није бивало често, и бивало је у мањим пословима, па и кад су питали ријетко се кад поступао по њиховом сајету. Опет наглашава, да му је улога као народног посланика да критикује. Разјаш-

нава што се има разумјети под ријечју „реагирање“ у нацрту адресе и објашњава да је прво реагирање учињено од њега и његових другова посланика пролетос у Скупштини када су чинили опструкцију; па ипак је за консолидовање и истиче потребу отаџбине од тога. Препоручује влади да не замишља опозицију гдје је нема, а исто вели да ће он бити опозиција у толико, што ће строго пази — као народни посланик — на полове ове и сваке друге владе и најстрожије критиковати све оно што је за критиковање.

Министар Пламенац напомиње, да је тенденција његова ранијег говора била та, да се тим више чудно Вулетифеовом заступању оног пасуса о „немилих траговима“, што му је изближе био познат владин рад, који је бивао споразумно са њим и његовим друговима. На Вулетифеу примједбу, да бива случајева гдје се здружује јагње с вуком, управља питање на њега, да каже ко су вукови а ко јагњаци.

Извјестилац Мирко Мијушковић одговара на питање министра Пламенца и вели, да има доказа да таквих случајева може бити, а доказ је баш рад досада познате опозиције, гдје су били заједно и вуци и јагњаци.

Саво Вулетифе такође одговара на постављено питање министра Пламенца, говорећи да он пође-кад говори у фигурама па да је и ово фигура, коју свако па и министар Пламенац добро разумије пошто је то алузија на наш политички живот, који нам је свим познат.

Јово Поповић: Одговарајући на примједбе извјестиоца Мијушковића изјашњава се односно измирења са досадашњим опозиционим елементима. Каже да треба чинјети све могуће да се све снаге уједине у корист отаџбине, али да и при измирењу треба се држати извесне резерве како не би било никаквог изненађења доцније. Одговарајући даље на примједбе г. Мијушковића доказује да није само популарно говорити у Скупштини о Србима ван наших граница, него да је то и дужност Црногорског Народног Представништва да се сјети и у овим нашим тежким домаћим околностима наше браће који су под туђином. Напошљетку изјављује, да се послје изјаве Владине о нацрту адресе и он придружује мишљењу да се нацрт адресе у начелу одбије, пошто у истом не достаје никакво признање од стране Народног Представништва Књ. Влади за њен досадашњи рад пун самопожртвовања.

Предсједник оглашава, да је довршен претрес нацрта адресе у начелу, па ставља на гласање овај, који Скупштина прима у начелу. Сједница је закључена у 11³/₄ сата прије подне, а друга је заказана за 23. о. м. у 9 сати изјутра са дневним редом: Претрес нацрта адресе у појединостима.

Секретар Крсто Поповић свештеник	Предсједник Лабуд Гојнић
--	-----------------------------

Економисте о данашњој кризи.

Поводом новчане и индустријске кризе, која је настала у Америци а захватила донекле и Европу, занимљиво је чути мишљење стручњака економиста о том питању. Из проучавања прошлости економисте су доказали да постоји извјесан закон о периодичности кризе. Ево неколико година из XIX вијека, кад су се кризе понављале: 1810, 1818, 1825, 1836, 1847, 1857, 1864, 1873, 1882, 1891, 1900 и 1907. Изгледало је једном, да ти подаци садржавају тачно правило о понављању кризе, те су многи били увјерени, да се кризе фаталном нуждом марају повраћати од прилике сваке десете године. Један одлични француски економиста бијаше пошао и даље, те је у једном свом раду покушао да изнесе и неке зависности тог закона о десетогодишњем понављању кризе са другим природним појавама.

Његова разматрања бијашу занимљива, али недостајало му је података да би могао доћи до тачнијих и сталнијих резултата. Због тога изабраше економисте други непосредни начин, те настојаху да периодично понављање кризе објасне подацима ужег економског значаја. Економиста Инглиар скренуо је пажњу нарочито на годишње обрачуне емисионалних банки и примјетио је, да су подаци о износу мјеница у банкама и о металничкој готовини од ве-

ликог значаја за оцјену понављања кризе.

Године 1847. настаде велика криза, проузрокована жељезничким спекулацијама. То бјеше доба, кад је отпочела примјена жељезница у индустрији и свијет се дао обманути надама у огромне добитке. Цијена памука бјеше уз то ванредно поскочила, а индустријска експанзивност бијаше достигла свој врхунац. Те године је био банчин портфељ пун мјеница (250 милијона), а металничка готовина пала је на минимум (100 милијона). Банке су се пуниле све више мјеницама, а злата је понестајало, те кад се већ натраг није могло, пропало је 400 новчаних завода са дугом од 600 милијона круна у самој Енглеској. Па и иста „француска банка“ бијаше приморана, не би ли се како отела од неизбјегне пропасти, да позајми у руског цара 50 милијона круна. Општи страх је овладао и капиталисте се не усудише да уложе своје капиталне у које драго инвестиције, већ се тек мало иза тога одлучише, да поново уложе свој новац у банку на најнижу добит. Металничка готовина поче мало по мало да расте, док г. 1852, кад се је по тадашњем прорицању имала да појави поновна криза, није досегла до 600 милијона. Ниска цијена робе (јер и трговци послје кризе снижују цијену, пошто поводом мање зараде бива и промет слабији, а трговачким спекулацијама нико се не занима), мала добит а доста капитала вратише мало по мало старо повјерење, док год. 1857, ушљед завођења разних нових предузећа, износ мјеница у банкама не порасте од 100 на 650 милијона, а металничка готовина паде од 600 на 180 милијона. У Сједињеним Државама имала је тада да букне нова криза, која тресну цијелом Европом па чак и Бразилијом и Јавом, проузрокујући свуда велике губитке, ограничење рада, затварање фабрика и т. д.

То исто стање у банкама био је узрок и свим потоњим кризама, те тако економисте из годишњих банчаних извјештаја могу да предскажу свако понављање кризе. Данас се н. пр. чини, да је портфељ француске банке дошао 31. октобра о. г. до свог максимума и то са 1396 милијона, али ових дана бијаше већ пао на 1204 милијона. Металничка готовина бијаше сесмањила на 2704 милијона, али и у тој суми она је ипак била много виша од минимума у претходној кризи (1850 милијона).

Како се је исто стање могло примјетити и код других великих емисионалних банка, може се поуздано тврдити, да данашња криза не само што ће се поправити за неколико година, као што су ливидирале и све друге кризе, но ће она нестати још брже, јер су данашње банке много више навикнуте на борбу но пређашње. Сувише данашња криза није општа; она је настала у Сјеверној Америци, проузроковала велике губитке у Холандији, одјекнула у Њемачкој, Италији и Аустро-Угарској, али готово се није ни дотакла Енглеске и Француске.

† В. Милош Кривокапић

Пишу нам из Никшића од 14. новембра 1907: Јуче смо црној земљи предали остатке врлога нашега витеза, војводе Милоша Кривокапића. На глас о његовој смрти слегло се мноштво народа из Никшића и околине Никшићске, свак је хитао да рече пошљедње збогом војводи Милошу, који је све Црногорце, а особито млађи нараштај задужио и заслужио, да се на њега угледа.

Нека ми допусти то славно уредништво, да овдје у блиједој црти изнесем живот и рад војводе Милоша, а остављам вјештијем перу да свијету прикаже

овог нашег кршног крајишника (то је већ учињено у 50. бр. „Гласа Црногорца“ Ур).

Војвода Милош родио се 1819. године у Цуцама. У 24. години постао је перјаник код владике и Господара Црногорског Петра II. Петровића. У тој служби остао је све до смрти владике Рада, као тјелохранитељ, а послје владине смрти — почивши Господар, Књаз Данило именује га за капетана племена цуцког. Послје годину дана капетанске службе, добио је титулу сердара, а доцније, за јунаштво на Граховцу — постао је војвода и члан сената. Као сенатор служио је 15 година на потпуно задовољство и покојног Књаз Данила и сретно-владајућег Господара, Књаз Николе. Послје преустројства сената, он је са многим његовим друговима пензионисан, а остао је и даље војводом свога племена и државнијем савјетником све до 1876. године. Кад се те године објавио рат Турској, Њ. Кр. Височанство Књаз Господар ставио га је на чело једном одјељењу војске као бригадира.

Од већих и замашнијих ратнијех подвига војводе Милоша, споменућу само важније, као:

При ударцу на Жабљак, војвода је био у првијем редовима и соколио војску говорјећи: „ово је престоница Иванова не жалимо и живот дати, да је освојимо!“ На Граховцу је предводио Цуце против војске Кадри-паше, ту се ранио и посјекао пет турских глава. За јунаштво у томе боју, пок. војвода Мирко, од општег пљигена даривао му је хата и сабљу једнога посјеченог бега.

Годину ратовања 1862. издржао је на најмучнијим положајима. Једном је са своја два брата улетео у ордију Дервишпаше, гдје су сва тројица рана допалули. Војвода Милош и рањен продужио је ратовање и носећи руку о грлу, у Киту посјекао је двије турске главе.

У вријеме Вукаловићевог устанка на Турке, војвода Милош предводио је своје племе и свом снагом помогао, да се Херцеговци ослободе испод непријатељскога јарма.

У пошљедњем рату био је на најважнијим положајима и као лични јунак и као мудри, одлучни војсковођа. Он је на безброј мјеста у бојеве као ратник летио, као војсковођа њима управљао, а свуда да покаже: како ваља служити Господару и домовини!

Није чудо, да се око покојникова самртног одра окупио, што се вели, бијели свијет, да му ода пошљедњу почаст, а ко није учествовао лично, тај је писмено изјавио саучешће, тек толико могу рећи: да је тога дана, на погребу војводе Милоша пред црквом у Риђанима учествовала лично или у мисли сва наша домовина. А Књажевска Влада, из призрења на његове ванредне заслуге за домовину, наредила је да се покојник сахрани о државном трошку.

Њ. Кр. Височанство Књаз Господар послао је своје саучешће и наредио, да Га на погребу заступа стари ратник Новак Рамов Јововић. — Своја саучешћа послали су Високопреосвештени г. Митрополит, министри, државни савјетници и остали виши службеници у земљи и народни посланици. Њ. В. Књаз Мирко у пратњи г. бригадира Блажа Бошковића учествовао је лично при погребу, а тако и војвода Божо и војвода Ђуро Петровићи, и многобројни стари ратници, које је некад војвода у бојевима предводио и цио Никшић са околином.

Завршујем овај допис шилући вам говор г. Мијушка Мијушковића, који је изговорио над гробом покојног војводе, и у којем га је оцртао и као човјека и ратника. Говор гласи:

„Тужни зборе!

Овдје међу нама, у мртвачком сандуку, лежи цуцки војвода Милош Кривокапић. Војвода Милошу, зар витеже, војсковођо и истињаче нас остављаш и полазиш Богу на истину? Војводо! Остављаш драгу ти домовину, јуначку Црну Гору, твога Господара, цара јунака, коме си искрено помагао тијем га именом назвати и највишом светињом у души ти остати. Остављаш и родно ти мјесто непобедиме Цуце, цуцки војводо, а катунски орле!

Војводо, ратниче, војводо истињаче, војводо војсковођо, с тобом се тешко опростити, зато што си драгу ти домовину много задужио.

Господине војводо! Ти беш мени опростити, што ми знање не допушта, да побројим твоја јуначка дјела, којима си Црну Гору задужио.

Ти си онај јунак, који си витешки послужио три црногорска Господара, првог Господара Петра II-ог Петровића и генија српског; тако си га послужио војводо, да се можда уврсти у киту генијера Горског Вијенца. — А на Граховцу послужио си муњовиту круну и оштру сабљу српског витеза и црногорског Господара Књаз Данила, када оно силни Кадри-паша шћаше да смрви драгу ти домовину. Онда си војводо, са ледене стијене громко подвикнуо твоје јуначко племе: напријед цуцки соколови, да по-

служимо Књазу Господару, великом неумрлом Војводи Мирку Петровићу и драгој ти домовини!

На твој позив твог нигда непобедимог племена, послужисте Књаза Господара, Великог Војводу Мирка Петровића и домовину, те опет са истим а под истим уништисте силу Кадри-паше царевега, и са тијем задивисте у чуду од јунаштва цио свијет гдје смртни људи живе.

За твоје подвиге, војводо, колико те цијенио огњевити Књаз Данило, а једном је рекао својим одабраним Црногорцима, „да га мегдан дође да би војводо, најприје на њега тебе оправдио“.

Војводо храбри!

Није ово давно било, када оно највиша круноносна глава, којој неумитна историја то право може признати, наш цар јунака, управљаше редовима његових Црногораца на Вучијем-долу и када са круном на глави а оштром сабљом у руци бјеше се ставио између редова својих бораца, и силне војске отоманске. У том трену послужи цара јунака а твојм племену рече „ми Цуце шанца градити нећемо“.

Што рече то и посвједочи, и цуцки барјак први унесе у царску ордију.

А сада храбри војводо, прије но ти речем пошљедње с Богом, најпонижније те молим, да поздравиш твоје ратне другове, да се помолите Богу, за здравље и величину војводе Господара и његове јуначке Црне Горе, и с Богом, лака ти јуначка црногорска земља, коју си искрено љубио!

Слава ти!“

Р.

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

(Војно-сигнална азбука). Недавно је изишла у Тифлису на руском језику нова и скраћена војно-сигнална азбука са односним руководством од поручника В. Влаховића. Ко не зна с каквијема је тешкоћама и трудом скопчана извидничка служба уопште, а на по се у ратно доба, тај не може цијенити ваљаност и вриједност ове практичне новине. Цијел је ове азбуке: што мањом количином знакова (сигнала) чинити подробне извјештаје, ако их није могуће предавати телеграфом или телефоном; затим: научити све без изузетка војнике (макар били и неписмени), да примају и записују сигнале.

Азбука је састављена специјално за предају свијех извидничких и стражарских извјештаја, но, — њоме се могу давати и нијеме команде у рату. Ради потребе у озбиљнијим тајнама, као и контролисану нарадаба, које долазе од виших старјешина, служи особита секретна таблица за официре. Сигнализација Влаховића превазилази семафорну и телеграфску сигнализацију Морзе-а лакоћом учења и памћења; у њој је свега шест условних знакова, (а код Морзе-а су 29 семафорних и 44 телеграфских). Доста је 10—15 минута, па да је и неписмени војник научи. По њој се може сигнализирати барјачићем, фењером, телеграфом, као и разним предметима, који би били при руци; осим тога може се сигнализирати и разним звуцима, као: трубом, писком, звоном, гласом и др. Азбука ова састављена је у три типа и врло се лако могу поједини типови мијењати. Она је усвојена у војсци кавкаских корпуса, по препоруци добро познатог генерала Мишченка, у чијем се је подручју г. Влаховић и истакао.

Препоручујемо ову новину и нашим официрима, тијем прије, што је она производ официра, ког су наше горе од њихале.

Књижица се добија код писца (Тифлиси, Штаб 2-го корпуса).

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Из Народне Скупштине. У четвртак 22. о. мј. почео је претрес Адресе у Народној Скупштини. Извјестилац адресног одбора г. Мирко Мијушковић, прочитао је нацрт Адресе, која је послје дужег дебатована у истој сједници у начелу усвојена. Сутрадан у петак отпочео је претрес Адресе у појединостима и настављен је у данашњој сједници. Претрес ће се довршити на сјутрашњој сједници. — У сједници од четвртка прочитани су укази Њ. Кр. В. Господара, којима се Народној Скупштини подноси на претрес приједлог државног буџета за г. 1908., приједлог закона о суђењу велеиздајничко — анархистичких злочина и приједлог закона о устројству војске. Посланици су указе стојећи саслушали и поздравили их усклицима „Живио Господар“. Све ове законске пројекте Народна Скупштина упутила је на претрес својим одсјецима, који су изабрали одбор за њихово детаљно проучавање, послје чега ће Скупштини поднијети извјештаје о њима. — У скупштинској сједници од данас поред оста-

лог прочитан је указ, којим се овлашћује г. министар предсједник, да може поднијети Скупштини на рјешење трговински уговор између Црне Горе и царевине Њемачке.

Буџет за годину 1908. Предлог буџета државних прихода и расхода за г. 1908. штампан је и поднесен Народној Скупштини на претрес. У предлогу предвиђени судржавни приходи са кр. 2,803,157, а са толиким износом предвиђени су и државни расходи. У сравњењу са буџетом од г. 1906, који важи и за год. 1907, приходи за г. 1908. предвиђени су са кр. 350,257 више од прихода предвиђених за год. 1906., и то поглавито код царинских прихода који из године у годину стално расту, као и код пореза који већим дијелом стоји у тијесној вези са напредовањем царинских прихода. Сувише, држава је ове године узела под своју управу и монопол цигар-папира, који је приход до сад ишао у корист цетинске општине, а овој је у мјесто тога буџетом одредила повремену годишњу помоћ од 15,000 круна. Према увећаном приходу предвиђен је сразмјерно и већи државни расход, којим би се у првом реду помогло нашој привреди уређењем бољих и бржих саобраћајних средстава, рационалним подизањем разних грана домаће привреде, изучавањем класификација и правилнијег опорезовања земљишта итд., а затијем и народној просвјети отварањем нових средњих и основних школа и поправком досадашњег слабог стања наших учитеља на основу новог школског закона, који је претресан и усвојен у прошлогодишњој Народној Скупштини. Осим тога, предвиђена су овим вишком лијепа и издашна благодјејања за издржавање добрих ученика у нашим и страним стручним школама.

За проучавање буџетског пројекта Народна Скупштина изабрала је у четвртак из своје средине финансијски одбор од 9 чланова, у који су ушли: г.г. Саво Вулетић, Сава Драговић, Алекса Поповић, д-р Митар Радуловић, Нико Татар, Вуко Кривокапић, Мило Дожић, Медо Лукачевић и Ристо Бошковић. Одбор је изабрао себи за предсједника г. Мила Дожића и одмах је отпочео свој рад.

(Како је радницима у Америци?) Бечки лист, „Neue Freie Presse“ у свом броју од 11. новембра о. г., доноси о тешким радничким прилика у Америци од ријечи до ријечи ово:

Велики океански пароброди, који су до сада скоро сваки дан водили пут Америке на хиљаде исељеника, воде сада раднике натраг према старој Европи. У мало недјеља, од кад је амерканска криза ступила у садањи тешки стадиј, одједном се осјетно промијенила слика исељеничког саобраћаја. Још у почетку октобра настојале су велике чете словенских радника, које су се биле украале у јадранским лукама, да нађу зараде с оне стране мора; али веома мало их је дошло до тога да ступе на жељено земљиште слободне Америке, јер још прије доласка било им је казано на лађи од агената посредничких завода, да је нестало радње и да би најбоље урадили, да се поврате кући с истим паробродом.

Паробродарска друштва имаду сада прилике да заслуже новац превозећи раднике у противном правцу. Сви су бродови препуни на повратку из Њу-Јорка у луке сјевернога у средоземнога мора, за много недјеља унапријед предбиље се путници на јефтину мјеста трећег разреда. Цијена војне била је за повратак повећана. Талијанци, Маџари, Пољаци и Руси бјеже из Сједињених Држава, јер брже могу да нађу у старој домовини радњу, прије од њих презрену и јако слабо плаћену према амерканским приликама. Кад би још могло бити сумње, да је у Сједињеним Државама уз новчану наступила и индустријска криза, морао би то објаснити покрет радника — 400,000 радника било је отпуштено у ливницама гвожђа, у рудницама угља у великим електричним предузећима, у грађевинским друштвима и жељезницама, а слиједиће и друге велике редукције, јер је покрет стопрв отпочео. Сасвијем је природно, што Американци настоје осигурати домаћим радницима оно радње, што још има и послати исељенике кући. Тако се је потоњијех недјеља искрцало у Трсту и на Ријечи већ хиљаде исељеника, који приповиједају страшне ствари о оскудици радње и пословном пресокрету у сјеверној Америци. Данас се јавља, да је један пароброд сјеверног њемачког Лојда оставио Њу-Јорк са 2700 путника трећег разреда и кренуо пут Бремена. Аустро-Американа, Кунард-линија и оба талијанска паробродарска друштва воде сваки својим паробродом хиљаде према обалама средоземног мора.

У мало недјеља биће се повратили у Европу сви они исељеници који су били нашли зараде у индустријским предузећима, а сада су одједном остали без радње.

Овако „Neue Freie Presse“, а ми зебемо кад уз оваке прилике видимо гдје наши људи чезну још увијек за Америком, а не знаду што их тамо чека.

ТЕЛЕГРАМИ

Дорпат, 21. новембра. Овдашњи је универзитет привремено затворен.

Москва, 22. новембра. Нека жена покушала је атентат с бомбом против генералног губернатора Хершелмана, који није успио. Жена је тешко рањена и пренесена у болницу, тако исто је и кочијаш Хершелманов рањен.

Кијев, 22. новембра. Пошто је универзитет затворен, губернатор је одредио да се сви јеврејски ђаци из вароши ишћерају.

Цариград, 22. новембра. Данас је била код Зиновјева сједница свију овдашњих посланика, која је трајала четири часа. Предмет вијећања биле су правне реформе у Македонији.

Софија, 22. новембра. Трговински уговор између Бугарске и Русије потписан је.

Атина, 22. новембра. По наредби цара Франца Јосифа отпловиће један ратни брод у Пиреј, да учествује у свечаностима приликом вјенчања Књаза Ђорђа.

Будимпешта, 23. новембра. Потпуно је неоснован глас, да је против надвојводе Франца Фердинанда покушаван атентат.

Петроград, 23. новембра. Данас је почео процес против социјалистичких посланика из друге Думе, који су оптужени за велеиздају. Тим поводом чинили су универзитетски ђаци манифестације, а 75,000 радника прекинули су рад, али мир није ипак нигдје нарушен.

Биоград, 23. новембра. Скупштина је отворена. Стојановић је у име самосталаца протествовао због потоњих општинских избора.

Петроград, 23. новембра. У једној од главних варошких улица затворени су чланови неког новог раширеног анархистичког друштва. Списак друштвених чланова и разни планови такође су нађени.

Шверин, 24. нов. Бугарски Књаз Фердинанд вјерио се синоћ с принцем Елеонором Рајс-Кестриц.

Софија, 24. нов. Предсједник Министарства извјестио је Скупштину о вјеридби Књаза Фердинанда. Скупштина је овластила свог предсједника да Књазу изјави њена честитања.

Петроград, 24. нов. Све фабрике у којима су радници били прекинули радњу, данас су и опет почеле радити. Мир и ред није нигдје нарушен.

Званични огласи

ОБЈАВА

У канцеларији потписане управе на 2. децембра ов. год. држаће се јавна лицитација за набавку меса, хљеба, масти, уља слатког, млијека, паште, ориза, гриза, пасуља и других сочива, папра, соли, кафе, цукра, чаја, вина, ракије, петролеума, штерика и сапуна, потребног за болницу „Данило I.“ за вријеме од 1. јануара до 31. децембра 1908. год.

Они који би жељели лицитирати могу добити нужна објашњења и прије дана лицитације у канцеларији управе болнице „Данило I.“

Број 643. Из канцеларије Управе болнице „Данило I.“ на Цетињу 17. новембра 1907. 1,2.

ОБЈАВА

ДРЖАВНИ КАЛЕНДАР Књажевине Црне Горе за 1908. годину изаћи ће до 20. децембра ове 1907. год., што се свима државним надлештвима ставља на знање и управљање.

Број 908. Из канцеларије Књ. Министарства Финансија и Грађевина, 16. новембра 1907. год. на Цетињу. 1,3.

ПОЗИВ

У смислу рјешења Књ. Обласног Суда у Бару, број доњи, позива се одбјегли Аљо Оџин Шабић, из Туђемила, оптужен за злочин убиства извршеног у Туђемилима 20. јуна ов. год. над својом сестром Кајом, да на дан 16. јануара 1908. год. у 9 часова пр. подне представне потписаном Суду, ког ће се дана, и у одсуству убице, одржати јавна расправа и пресуда изрећи, ма и на његову штету.

Број 373.—V. 1907.—28.
У Бару, 6. новембра 1907. год.
Књ. Обласни Суд,
Вршилац дуж. предсједника,
А. В. Рађеновић.

Приватни огласи

ГОСТИОНИЦА И КАФАНА

„КОСОВО“

потпуно реновирана, отпочела је свој рад 16. о. м.

Поред добре кујне, снабђевена је чистим и добрим пићем, те се најтоплије препоручује и моли за што већу посјету. Цијене умјерене, услуга тачна и брза. Цетиње, 16. септембра 1907. г.

С поштовањем
Никола Кнежевић
гостионичар.

ИЗЈАВА

браћи Србима у Бјуш-Монтани Америка.

Из 41-ог броја „Слободне Ријечи“ дознадосмо, да је неки Косијер истакао се као скупљач прилога за новоподигнуту нашу школу у Косијерима и да му је само на једном скупу дато 1.500. круна.

Потписани, у име општинара општине косијерске имамо част извјестити вас, драга браћо, да је наша школа подигнута у здравље Њ. Кр. Височанства нашег узвишеног Господара и заузимањем и трудом наше браће општинара.

И ако новац нијесмо примили, ипак сматрамо за дужност, овим путем изјавити вам нашу најсрдичнију благодарност на пожртвованим прилозима с молбом, да нам пошаљете имена свијех приложника, као и своту коју је поједини приложио, да их, уз захвалност објавимо преко листа „Глас Црногорца“ исто као да смо новац примили. Истовремено молимо и за име нама непознатог скупљача, те да га не поштедите, као у писму упућеном „Слободној Ријечи“.

У Косијерима, 23. новембра 1907. год.
За Општину Косијерску
Јоко Л. Ђурковић
Нико С. Ђурковић
р. 157 бр. 499 1,1 чл. школ. одбора

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти наше незаборављене супруге, односно мајке, бабе, свекрве, таште и сестре.

† Емилијане Огњеновић

која се преставила 13. тек. мјесеца у 58 години свога живота; сматрамо за најсветију дужност захвалити Њ. Њ. Кр. Височанствима Књазу Господару и Књегињи Милени, који нам своје високо саучешће у нашој великој жалости изјавише преко свог дежурног ађутанта.

Неизмјерна хвала својти и пријатељима, као и поштованом грађанству вароши Цетиња обојег пола, који на глас смрти покојнице похиташе да нам изјаве своје саучешће.

Хвала пријатељима из Бајица, Доњег Краја и осталим који покојницу оплакаше и до вјечне куће испратише; као и свештенству: протопрезвитеру Крсту Матановићу и ђакону Иву Калуђеровићу.

Једном ријечи, хвала свакоме који нам у нашој тешкој жалости изјавише своје саучешће, телеграфично или писмено. Цетиње, 20. Новембра 1907.

Ожалошћени супруг Шпиро,
са осталом родбином.
р. 133. Бр. 497. 1,1.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Приликом смрти и погребна нашега никад непрежаљеног мужа, оца, брата, стрица и ђеда

ВОЈВОДЕ

† МИЛОША КРИВОКАПИЋА,

који се 12. т. мј. пресели у вјечност у 88. години свога вијека, — овим путем изјављујемо нашу велику и доживотну захвалност: Његовом Краљевском Височанству, који, на глас о смрти покојниковој изволи наредити, да Га на погребу заступа госп. Новак Р. Јововић, и преко Њ. В. Књаза Мирка изјави нам Своје саучешће.

Доживотну благодарност дугујемо Његовом Височанству Књазу Мирку, који и у пратњи г. бр. Б. Бошковића дође да лично погребу учествује, чиме нам је жалост и тугу ублажио.

Хвала г. г. министрима и великодостојницима, који нам личним присуством или писмено своје саучешће изразише.

Захваљујемо г. г. војводама Божу и Ђуру Петровићима, на личном учешћу при погребу.

Хвала г. капетану стој. војске Станку Грубачу, који је од куће до гроба са почасном четом испратио покојника и прописане војничке почести одавао.

Хвала браћи племеницима никшићског и требјешког баталиона; Рудињанима, Трепчанима, Граховљанима и Цуцама, који у великом броју дођоше, спровод увеличаше и с нама заједно милог нам покојника до вјечне куће испратише и оплакаше.

Хвала г. г. свештеницима Благоју Вукотићу и Саву Мрваљевићу, који над покојником црквени обред извршише; хвала г. учитељу Крњевићу, који са ђацима спроводу присуствова; хвала г. Мијушкуну Мијушковићу, на дирљивом говору над гробом покојниковим.

Хвала, вјечна хвала сваком, ко нас се у овој жалости сјети и исту нам својим саучешћем олакша.

Никшић, 18. новембра 1907.

Ожалошћени:

супруга Радуша; син Драго; кћери: Маре, Ружица и Милосава; снахе: Јаница, Видна и Драге; брат Јанко; синовац Вуко; унучад: Божо, Мато, Милутин, Ђуро, Марко, Јово, Блажо, Владо, Божо, Душан, Добрана, Стана, Петрана, Милица и Златана. р. 262. бр. 498 1,1.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Ненадном смрти нашег никад непрежаљеног сина, односно брата и синовца

† Ђура Милова Марковића,

којега нам послите кратког али врло тешког боловања, немала смрт отрже 10. ов. мј. у болници „Данило I.“ на Цетињу, у зачетку своје бујне младости — у 17. год. свога живота и тим нам зададе претешки и неизљечими удар, поводом чега, овим путем изјављујемо своју најискренију благодарност госп. Др. Станку Матановићу на његовом својском заузимању да покојнику што више лекарске помоћи укаже; г. г. Војводи Пламенцу, Шпире Поповићу, официрима: капетану Луки Гојнићу и Милу Матановићу; поручику Саву Вукмановићу; подофицирима: Милу Ђуровићу, Нику Шоћу, Анту Бранковићу и Нику Пламенцу, који покојника у његовој тешкој болијести својом посјетом удостојише, као и грађанству вароши Цетиња, који га до Црне Греде испратише.

Особита пак хвала предсједнику општине Ријечке г. Шћеповићу, свештенику Милу Јовићевићу, учитељу Андрији Јовићевићу с ђацима, кап. Нику Поповићу и многим другим угледним грађанима вароши Ријекe, који покојника близод Огњивића предустретоше и тим спровод преко Ријекe увеличаше.

Братска пак хвала Крњичанима, који покојника на Ријеку Црнојевића а тако и на Луку Крњичку предустретоше; Шестанима, Сеочанима, Годињанима и Бољевићима, који покојника до вјечне му куће заједно са овима допратише и оплакаше и са тим нам бар у неколико тугу ублажише.

Свијема дакле и свакоме, који нам у овој нашој преголемој тузи учествоваше — вјечита хвала.

Крњице 14. новембра 1907. г.

Ожалошћени:

мајка Јована, браћа: Саво и Крсто; стриц Марко, са осталом породицом. р. 230, бр. 495 1,1.